

---

## Objectius

Reflexionar entorn a les vessants cultural, crítica, procedimental i didàctica que configuren l'àrea del saber de les arts plàstiques, com a part integrant de la formació humana.

Estudiar els continguts bàsics referits al llenguatge plàstic per al desenvolupament del disseny curricular a l'etapa.

Conèixer els interessos i capacitats dels nens d'aquesta etapa així com les diferents evolucions que segueixen, social, efectivo-emotiva i cognitiva; relacionades amb el llenguatge plàstic.

Conèixer els valors del fet artístic i com ensenyar-lo. L'apreciació i anàlisi de l'obra d'art.

Aprendre a programar i a trobar estratègies apropiades per a l'etapa.

---

## Temari

### Dimensió cultural

- .- El patrimoni artístic i l'entorn cultural.
- .- Fonaments i bases teòriques de l'educació artística. Percepció, creació, expressió i comunicació.
- .- Els elements del llenguatge visual. Estudi de tipologies, funcions, valors morfològics i expressius.

### Dimensió crítica

- .- Apreciació de l'obra artística. Anàlisi de l'obra d'art.
- .- El museu com a mediació cultural.

### Dimensió productiva

- .- Procediments plàstics a l'etapa d'educació infantil o primària, la seva funció.
- .- Tècniques bidimensionals.
- .- Tècniques tridimensionals
- .- Materials, eines i suports.

### Dimensió didàctica. La intervenció educativa.

- .- Les capacitats e interessos del nen a l'etapa d'Educació Infantil o Primària. Anàlisi dels valors perceptius i aspectes expressius del nen, especialment en la configuració del espai i de la forma.
- .- Desenvolupament cognitiu i la seva relació amb la representació plàstica.
- .- La Reforma i l'educació artística.
- .- El currículum i la Reforma: fonaments psicopedagògics de l'etapa d'educació Infantil o Primària; estructura i continguts. Nivells de concreció.
- .- Epistemologia; mètodes d'aprenentatge ( models).

- .- La intervenció educativa: Objectius, continguts, disseny d'activitats d'ensenyament aprenentatge.
  - .- L'avaluació.
  - .- Adaptació metodològica al fet multicultural i dels projectes didàctics a la diversitat de l'alumnat.
  - .- El mestre. Recursos i estratègies.
  - .- Organització de l'espai de treball. L'aula.
- 

## **Metodologia**

Classes teòriques amb suport audiovisual.

Clases pràctiques amb propostes eurístiques per exercitar els continguts conceptuals, procedimentals i culturals artístics.

Proposta teòrico/pràctica d'elaboració d'unitats didàctiques a partir del disseny curricular.

Anàlisi d'obres d'art i visites a museus.

Lectura i anàlisi de textos relacionats amb la didàctica de les Arts Plàstiques.

---

## **Avaluació**

### **CRITERIS D' AVALUACIÓ**

Assimilació i comprensió de la teoria.

Claretat en expressar les idees. Utilització de la informació.

Criteris culturals, qualitatius, objectius i subjectius.

Sentit progressiu en la consecució dels objectius plantejats.

Criteris didàctics.

### **ACTIVITATS D' AVALUACIÓ**

Prova escrita sobre la teoria i/o la pràctica impartida.

Treballs escrits individuals o de grup sobre un tema proposat.

Cadascun dels treballs pràctics realitzats.

---

## **Bibliografia**

### **FORMACIÓ ARTÍSTICA I PROCEDIMENTAL**

ARGAN, J.C; El arte moderno, Edt. F.Torres Valencia1976.

ARNHEIM, Rudolf; Arte y percepción visual. Edit Alianza Forma. Madrid 1979.

BACHELAND, G. La poética del espacio. Ed. Fondo de cultura Económica. México1965.

BAYOD, C; El arte de sentir. Edit. Indigo. Barcelona. 2000.

- BARTOLOMEIS, F.. El color de los pensamientos. Col recursos. Edit. Octaedro.
- BERGER,R; El conocimiento de la Pintura. Edt. Noguer. Barcelona1976.
- BONO, E. El pensamiento lateral. Ed. Paidós. 3a edició 1993.
- BOSCH E, i altres. Fer plàstica un procés de diàlegs i situacions Edit. Rosa Sensat. Barcelona 1999
- COLL.C. Marc Curricular per a l' ensenyament obligatori. Departament d' ensenyament. Generalitat de Catalunya
- COR-BLOK; Historia del Arte abstracto, Cuadernos de Arte Catedra, Madrid 1982.
- DONDIS, D.A; La sintaxis de la imagen. Edt. Gustavo Gili. Barcelona1982
- FERNANDEZ,A. BERNACHE, E.,HARO,J; Història de l' Art. Edt. V.Vives 1990
- GOMBRICH Ernst H; Historia del Arte. Edit. Alianza Forma. Madrid 1980.
- GOMBRICH, E.H; Arte e ilusión. Edt. Gustavo Gili. Barcelona 1979
- LOPEZ CHUHURRA Osvaldo; Estética de los elementos plásticos. Edit. Labor. Barcelona 1975.
- MALINS, Frederik; Para entender la pintura. ( los elementos de la composición). Herman Blume. Madrid 1983.
- MONNIER, Genevieve; Historia de la pintura. Edit. Daimon.
- WEDEWER R; El concepto de cuadro. Edit Labor. Barcelona.
- READ, H; La escultura moderna. Edit.Destino
- DIDÀCTICA**
- AGUIRRE. Imanol; Teorias y practicas en educación artíastica. Universidad pública de Navarra.
- ACERETE, Dora M: Objetivos y didáctica de la educación plástca Edt. Kapeluz. Buenos Aires.
- ANTON. M, CASADEMONT.E, GIMENEZ.T; Música, plàstica i psicomotricitat. Cicle inicial. Edit Onda 1983)
- ARNHEIM, R: El pensamiento visual. Edit Paidos, Barcelona 1979
- ARNHEIM,R: Consideraciones sobre la educación artística. Barcelona .Paidos.
- ASSESSORATO ALLE SCUOLE E AI SERVIZI; L'occhio se salta il muro. Regione Emilia Romagna, 1984.
- BALADA, Marta; JUANOLA,Roser Tarradellas; L'educació visual a l' escola. Barcelona. Edicions 62. Rosa Sensat, 1984.
- BERENGUER,L. DUFAYET, P. JENGER,Y; Peindre autrement pour des enfants createurs. Fernand Nathan. Luçon.

BISQUERT ; Las Artes Plásticas en la escuela. Breviarios de educación. INCIE. Madrid 1977.

BLANCH .X; Cinc cèntims sobre la reforma educativa.Edit Proa. Butxaca,14. Barcelona 1995.

CABANELLAS, I; Formación de la imagen plástica del niño. Grafinasa Pamplona 1980.

CABANELLAS, I, HOYUELOS,A.; Momentos-cantos entre balbuceos. Edit I.C.E.Universidad de Zaragoza. 1998

CALMY, Gisèle; La educación del gesto gráfico. Edit Fontanella. Barcelona

CARIBE,I. MERIN,A. MERODIO ; Expresión plástica i visual. Ministerio de Educación y Ciencia. Edit Narcea, S.A. Madrid. Colecció de 6 carpetes)

COLL.C. Marc Curricular per a l' ensenyament obligatori. Departament d' ensenyament. Generalitat de Catalunya

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT; Curriculum. Educació infantil. Generalitat de Catalunya 1992

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT; Formació bàsica per a la reforma Educació infantil. Generalitat de Catalunya 1993

DIAZ, C; La creatividad en la expresión plástica. Narcea. Madrid 1986.

DIEZ LOPEZ, E i ROMAN PEREZ, M; Curriculum y aprendizaje. Un modelo de diseño curricular de aula en el marco de la reforma. Monográfico núm 1, Madrid. Itaca.

DUBORGEL,B; El dibujo del niño. Ed. Paidós. Barcelona 1981

D.J. HARGREAVES; Infancia y educación artística. Ministerio de Educación y Ciencia. Ediciones Morata,S.A. Madrid 1991.

ESTRADA Diez,E; Génesis y evolución del lenguaje plástico de los niños. Mira Editores S.A. Zaragoza 1991.

EISNER, E.W; Procesos cognitivos y curriculum. Edit. Martinez Roca, Barcelona, 1987

EISNER, E.W; Educar la visión artística. Edit Paidós . Barcelona 1993

ESCORIZA,J; C. BOJ, BARBERAN; Expresión y representación de la actividad gráfica infantil. P.P.U. Pedagogia y Psicologia Universitaria.

FREINET ,C; Los métodos naturales II. El aprendizaje del dibujo. Edit.Fontanella. Barcelona

GARDNER.H; Arte, mente y cerebro. Paidós estudio básica. Buenos Aires.

GARDNER. H.(1994); Educacion artística y desarrollo humano. Barcelona. Paidós

Guías PRAXIS, para el profesorado de E.SO. Educación artística plástica y visual. Contenidos, actividades y recursos. Coordina ROSER JUANOLA TERRADELLAS; J. M. BARRAGÁN. Barcelona edit. Praxis 2000.

HAERGRAVES D.J; Infancia y educación artística. Edit.Morata, Madrid 1991

- HERNANDEZ,F. JODAR,A. y MARIN,R; Coord. ¿Qué es la educación artística? Sendai ediciones, Madrid 1991.
- HERNANDEZ Manuel (coordinador); El arte de los niños. Investigación y didáctica de MUPAI. Ed. Fundamentos Madrid 1995...
- JOVE,J; Desarrollo de la expresión gráfica. I.C.E. Horsori .U.B. Barcelona.
- JOVE,J; Model didàctic d'iniciació a l'art. Ed. CEAC Diputació de Barcelona.1999.
- JUANOLA.R. i altres ; Art cultura i educació. Ed. Pensament. 1999.Barcelona
- KELLOGG, R; Análisis de la expresión plástica del preescolar. Cincel. Madrid 1979.
- LOWENFELD V ; Desarrollo de la capacidad creadora. Edit. Kapelusz. Buenos Aires.
- LUQUET, G.H; El dibujo del niño. A. Redondo. Barcelona, 1969.
- LURÇAT. L. Pintar, dibujar, escribir, pensar. Edit. Cincel, Madrid 1980.
- MERODIO, I; Otro Lenguaje: La enseñanza de la expresión. Edit. Narcea, Madrid 1987
- READ, H; Educación por el arte. Ed. Paidós, Buenos Aires 1978.
- Serafín Antúñez/ Luis M. Del Carmen/ Francesc Imbernón / Artur Parcerisa / Antoni Zabala. Del proyecto educativo a la programación del Aula. Ed. Graó. Barcelona 1992.
- SEVA, A. i al.; Aspectos pedagógicos de la expresión plástica. 1985. Edit.
- TORRES,M. JUANOLA,R; Dibuixar, mirar i pensar. Edit.Rosa Sensat. 1999. Barcelona
- VIGOTSKY, L.S; La imaginación y el arte en la infancia. Ed. Akal, Madrid 1982
- WIDLOCHER, D; Los dibujos de los niños. Herder, Barcelona, 1978.
- ZABALA, A; (coordinador).1993.Com treballar els continguts procedimentals a l'aula. Barcelona Graó.

## TÈCNIQUES

- DAUCHER, H; Modos de dibujar 1, 2, 3, 4, 5, 6. Edit Gustavo Gili, S.A. Barcelona 1985.
- EDWARDS, Betty; Aprende a dibujar. Edit. Herman Blume, 1988.
- GOMEZ MOLINA,J.J (coordinador) Las lecciones del dibujo. Ediciones Cátedra. Madrid 1995.
- GORDON, Louise; Dibujo anatómico de la figura humana. Edit. Daumon, 1986
- LEOPOLD, Marguerite; La educación manual de 2 a 8 años.
- MOHOLY- NAGY, L; La nueva visión y reseña de un artista. Ed. Infinito, Buenos Aires, 1972.
- MARTIN, J.J; Las claves de la escultura. Ed. Ariel Barcelona.

MORENO RIVERO, T; El color. Historia, teorías y aplicaciones. Barcelona: Ed. Ariel, Colección Ariel Historia del Arte. 1996.

WESCHER, H; La historia del collage. Col. Com. Visual.G.G. Barcelona, 1980.

WITGENSTEIN, L; Observaciones sobre los colores. Barcelona: Ed. Paidós, 1994.